

Ilustrace: Czina

Poušť a pralesem

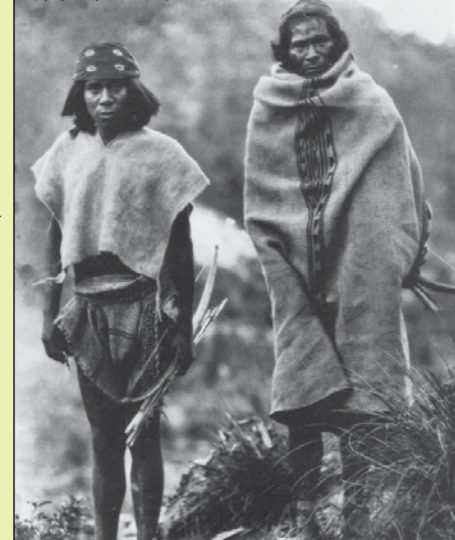
Zbyněk Pavienský

se vydej s novým dobrodružným komiksem, který budeme od tohoto čísla pravidelně přinášet na straně 23. Objevovat Ameriku můžeš začít spolu s českými jezuiti právě teď.

Ten den se zvětšil svět. Stalo se to přesně 12. října dopoledne, roku 1492, kdy se noha prvního Evropana dotkla nového kontinentu. Nejlepší to nebyl legendární Kryštof Kolumbus, ale nějaký prostý námořník, ale historie si pamatuje pouze velké muže. Jedním z těch, na které vzpomínáme, byl i kněz, otec Bartolomeo, který jako první přinesl Kristovu zvěst do nově objeveného světa. Kryštof Kolumbus i otec Bartolomeo jako by předurčili charakter objevování Ameriky, kdy ruku v ruce kráčel dobyvatel toužící objevovat nové země, získávat slávu, zlato a drahé kameny a s ním mnich či kněz s Bibli v mošně a s evangeliem na rtech.

Misijní činnost, tedy hlásání Kristova evangelia, je podstatnou součástí života církve. Ihned po objevení Nového světa se křesťané zapojili do společného úsilí o hlásání Kristovy zvěsti. V druhé výpravě italského námořníka Kryštofa Kolumba již bylo přítomno dvanáct mnichů a od té doby se nově objevené země staly cílem mnoha řádových bratří a kněží

Indiáni kmene Tarahumara tak, jak je nejspíš poznal Josef Neumann

toužících přivádět muže a ženy ke spáse a budovat církve. V první vlně se na misiích do Ameriky podíleli především františkáni a dominikáni, ale výrazným písmem se do dějin misí zapsal především jezuitský řád, který již

Mapa Ameriky z roku 1705. Barevně jsou odlišeny kolonie evropských mocností.

několik let po svém založení v roce 1540 měl misionáře takřka po celém tehdy známém světě. Misionáři se velice často ve svém působení střetávali s dobyvateli z řad Portugalců a Španělů, kterým šlo pouze o zisk, a k původním obyvatelům Jižní Ameriky se chovali velice krutě. Pro indiány mělo setkání s dobyvateli často katastrofické následky. V období nejsilnější kolonizace mezi lety 1500–1650 zemřelo na následky slabé imunity vůči evropským chorobám, nucené práci a hladu 50–90 % původních obyvatel. Přesné údaje nejsou k dispozici, ale zprávy o jejich utrpení se donesly až k uším Jana Amose Komenského, který v knize Truchlivý poznamenal: „Jak Španělé před sta lety v Novém světě hospodařili, se ví, rozličnými smrtmi nebohé neozbrojené Američany ne jako hovada, ale jako housenky, kteří se bránit nemohou,

hubili.“ Na obranu tehdejších Španělů je třeba říci, že ke genocidě indiánů nedocházelo pouze jejich vinou, ale především díky neúmyslně zavlečeným evropským nemocem. Jezuité se snažili bránit původní indiány před vykořisťováním dobyvatelů a díky tomu si postupně získávali jejich důvěru. Naučili se perfektně místní jazyk a v letech 1565–1585 se jim podařilo pokřtít deset tisíc indiánů.

JEZUITSKÉ REPUBLIKY

V rámci obrany proti evropským otrokářům vybudovali jezuité v oblastech dnešní Paraguaye, Bolívie a Brazílie mimořádně svobodné křesťanské obce, nazývané jezuitské redukce nebo také jezuitské republiky. V hlubinách deštných pralesů vznikala společenství vedená kněžími, která se podobala prvotním křesťanským obcím snad ještě v dobách, kdy svatý Pavel psal své dopisy. Život v těchto redukcích se řídil jasnými a přesnými pravidly. Děti chodily do školy, ženy se staraly o dům a předly, muži pracovali na poli a všem, od těch nejmenších až po nejstarší, bylo pravidelně hlášáno evangelium. Jezuité se k indiánům chovali jako vlastní otcové, což dokazuje i výrok otce Aguilara: „Misionář musí jednat jako otec rodiny, protože indián kteréhokoliv věku potřebuje jako dítě výchovu i potrestání k vlastnímu dobru.“ Svobodné jezuitské státy ovšem musely často čelit ozbrojeným útokům Portugalců, kteří usilovali o zotročení indiánů. Jezuité naučili indiány zacházet se zbraněmi a v bitvě na řece Mbororé dne 11. března 1641 se vítězně střetli indiánské milice s obrovskou výpravou evropských otrokářů. Jednalo se o jednu z nejdůležitějších bitev tehdejší doby a indiáni si vítězstvím vydobyli staletí klidného života v křesťanských obcích. Tímto paraguayským „svatým experimentem“ prošly během století a půl jeho trvání statisíce indiánů. Bohužel i pro tyto úspěchy se jezuité dostali v Evropě do nemilosti a roku 1773 bylo Tovaryšstvo Ježíšovo rozpuštěno. Území bývalých jezuitských republik bylo rozvráceno otrokáři a dnes ho připomínají pouze rozvaliny kostelů. Činnost misionářů samozřejmě nepřišla nazmar. Františkáni a jezuité vytvořili gramatiku a mluvnicí jazyka guarani, který se stal

úředním jazykem státu Paraguaye. Dalo by se tedy říci, že jeden jihoamerický stát mluví stále řečí misionářů. Ale především se jim podařilo vybudovat pevné základy pro další šíření křesťanské zvěsti, která nakonec zachvátila celou Ameriku. Ruku k tomuto bohubilému dílu přiložili i mnozí dobří mužové pocházející z Čech a Moravy.

NAŠI BRATŘI V CIZINĚ

První čeští a moravští kněží se zapojili do misionářské činnosti až v druhé polovině 17. století, neboť do té doby byli více potřeba ve své domovině, která trpěla následky hrůzné třicetileté války. Do misí se zprvu nemohli dostat i proto, že do druhé poloviny 17. století bylo povoleno misijně působit v mnoha zámořských državách evropských mocností jen těm jezuitům, kteří byli poddanými panovníka, jemuž dané území patřilo. Čeští králové (a zároveň římscí císařové) však takové kolonie neměli.

První výprava šesti misionářů vyjela roku 1678 a její součástí byl i mimo jiné Josef Neumann. Cesta přes oceán byla sama o sobě velikým dobrodružstvím a mnozí z nich na této trase strávili i 250 dní! (Mimochodem dnes trvá plavba lodí z Hamburku do Jižní Ameriky 35 dní.) Čeští misionáři byli do jednoho velice dobře vzdělání, mluvili mnoha jazyky a toužili poznat zemi, do které byli posláni. Na mnohé z nich vzpomínáme nejen pro jejich misionářský zápal, ale i pro vědecké úspěchy, kterých v Jižní Americe dosáhli. Vzpomeňme některé z nich. Jindřich Václav Richter byl nadaný spisovatel, vytvořil několik slovníků indiánských jazyků. Samuel Fritz podnikl plavbu po Amazonce a nakreslil první mapu tohoto veletoku. Podobně i Karel Hirsko vytvořil mapu řeky Mamoré. Josef Neumann působil mezi Tarahumary a sepsal spis o jejich dějinách, Jan Rohr byl geniální matematik a podílel se na opravě zeměměřeniím zničené katedrály v Limě. V Tichomoří působil Josef Kamell, který vynikl jako botanik a vytvořil atlas, jenž ještě mnoho století poté neměl srovnání. Pokud se někdy dostanete do těchto krajů, vzpomeňte v modlitbě na tyto vynikající a odvážné muže, kteří v míře vrchovaté projevíli lásku, odvahu a důvěru v Krista.

Jezuité byli ve své misijní činnosti přesvědčeni, že nejlepší cestou, jak být dobrým křesťanem, je v první řadě být dobrým člověkem. Tato myšlenka, byť zrozená v hlubinách Amazonie, nás stále silně zasahuje, neboť všichni toužíme stát se dobrými křesťany. Ovoce působení kněží a řeholníků oddaných misionářské službě, není pouze kompletně křesťanská Amerika, ale i stálý vzor, jak po úzké, ale radostné cestě dojít napodobováním Ježíše Krista k osobní svatosti.

Svatí misionáři, orodujte za nás.

Děkujeme za laskavou konzultaci otci Miroslavu Heroldovi SJ

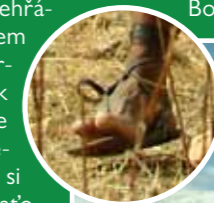
Poslední památky na jezuitské republiky. Kostel sv. Michala v Brazílii.

ZROZENÍ K BĚHU

Tarahumarové používali k lovení vysoké zvěře velice zvláštní a náročnou techniku nazývanou stíhací lov. Jednalo se o kombinaci stopování a vytrvalostního běhu, kdy lovec svoji oběť, zpravidla nějakého jelena, doslova a do písmene uštvál. Vyžaduje to samozřejmě nesmírnou odolnost, ale člověk je oproti zvířeti podstatně lépe uzpůsoben k běhu na velmi dlouhé tratě. Naši hlavní výhodou jsou především dvě nohy, které jsou na delších vzdálenostech efektivnější než čtyři, a dále pocení, kterým si ochlazujeme přehřátý organismus. Tato schopnost ostatním savcům chybí a proti přehřátí těla se chrání odpočinkem ve stínu a ochlazováním skrze otevřenou tlamu. Člověk jako inteligentní tvor si může vzít také náhradní vodu s sebou, což je pro jelena, který si neumí zavázat tkaničku u batohu, neřešitelný problém. Tarahumarové sami sebe nazývají Rarámuri, což v překladu znamená běžci. V jednoduchých trepkách dokážou uběhnout na jeden zátek až 300 kilometrů. Zaznamenaný rekord je 700 kilometrů za 48 hodin. V roce 1968 je mexická vláda postavila na start olympijského maratonu,

ale legendární běžci vůbec nechápali, proč mají s někým závodit a nedosáhli žádného výrazného úspěchu. Na začátku našeho století objevil tento zapomenutý národ novinář a rekreační běžec Christopher McDougall, který byl fascinovaný jejich běžeckým stylem a své zážitky s „Běžci“ vtělil do knihy Born to Run (Zrození k běhu). Tato kniha se stala světovým bestsellerem a stojí za novou vlnou zájmu o běhání. Až si půjdete se školou nebo jen tak sami zaběhat, vzpomeňte si na legendární běžce Tarahumary a Josefa Neumanna, který mezi nimi jako věrný Boží služebník více než padesát let působil.

Scott Jurek a Arnulfo Quimare. Všimněte si, v čem Arnulfo běží.